

چکیده

ترکمنستان یکی از کشورهای مهم در آسیای مرکزی است. با توجه به اینکه امنیت رژیم صهیونیستی از زمان پیدایش آن همواره بر تعامل گسترده و عمیق با محیط پیرامونی و کشورهای مختلف در ابعاد گوناگون وجودی متکی بوده است، بنابراین، ترکمنستان از جمله کشورهای مهمی است که رژیم صهیونیستی در دوره پساجنگ سرد همیشه تلاش کرده است در آن حضور فعال سیاسی، اقتصادی، امنیتی و حتی فرهنگی داشته باشد. تقویت روابط با ترکمنستان که یکی از دستورکارهای مهم سیاست خارجی این رژیم است، نتایج مختلف داخلی و منطقه‌ای برای رژیم صهیونیستی در پی دارد: اول، باعث استقرار این رژیم در یکی از کشورهای مهم همسایه ایران می‌شود و در نتیجه، اشراف اطلاعاتی، امنیتی و نظامی این رژیم بر جمهوری اسلامی را تقویت می‌کند. دوم، در شرایطی که رژیم صهیونیستی مصرف‌کننده انرژی است، باعث انتقال منابع انرژی ترکمنستان که یکی از دارندگان منابع عظیم انرژی در آسیای مرکزی است به اشکال مختلف و از طریق انعقاد قراردادهای همکاری به این رژیم می‌شود. این امر دو پیامد مهم به دنبال دارد: یک، بخش مهمی از نیاز انرژی رژیم صهیونیستی را تأمین می‌کند؛ دو، باعث افزایش درآمدهای ترکمنستان از طریق فروش منابع انرژی می‌شود.

نویسنده مقاله بر این باور است که گسترش مناسبات دوجانبه ترکمنستان و رژیم صهیونیستی، به خصوص در ابعاد امنیتی و سیاسی که روی نظم منطقه‌ای موجود در آسیای مرکزی اثر می‌گذارد، پیامدهای مهمی به ویژه در قبال جمهوری اسلامی ایران در پی دارد. مقاله حاضر از طریق بررسی ریشه‌ها و ابعاد روابط سیاسی و امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان، پیامدهای این مسئله را مورد شناسایی قرار داده است.

ترکمنستان، رژیم صهیونیستی، روابط سیاسی-امنیتی، پیامدها

مقدمه

فروپاشی شوروی در سال ۱۳۶۹/۱۹۹۱ و تبدیل شدن آن به ۱۷ کشور، به قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای فرصت‌های لازم را برای ایجاد روابط و شراکت با آنها در راستای خدمت به منافع ملی و اهداف راهبردی این قدرت‌ها داد. قدرت‌های جهانی و منطقه‌ای توجه ویژه‌ای به کشورهای آسیای مرکزی داشته‌اند؛ زیرا ثروت و منابع طبیعی دارند و از جایگاه راهبردی بسیار مهمی برخوردارند. رژیم صهیونیستی با وجود مسافت زیادی که آن را از این منطقه جدا کرده است، ارزش راهبردی رابطه با کشورهای آسیای مرکزی را درک کرده و در بیش از ۳۰ سال گذشته، برای ایجاد روابط با آنها تلاش کرده است.

در حال حاضر، از هشت کشور آسیای مرکزی و قفقاز، سفارتخانه‌های رژیم صهیونیستی در اکثر کشورهای این منطقه از جمله آذربایجان، گرجستان، ترکمنستان، قزاقستان و ازبکستان دایر شده و فعالیت‌های دوسویه کاملی در سطح روابط دیپلماتیک میان دو طرف برقرار است. اگرچه روابط کشورهای منطقه با رژیم صهیونیستی فراز و فرودهایی داشته است، اما آن چیزی که در مرور روابط ۳۰ سال گذشته با کشورهای منطقه جلب نظری کند، سیر صعودی روابط رژیم صهیونیستی با این کشورهاست. آخرین نمونه از گام‌های برداشته شده در این زمینه، افتتاح سفارت این رژیم در عشق‌آباد ترکمنستان است.

ترکمنستان از کشورهای مهم آسیای مرکزی است که اخیراً در کانون توجه رژیم صهیونیستی قرار گرفته است. این کشور دروازه ورود جمهوری اسلامی ایران به منطقه آسیای مرکزی نیز هست. همچنین یکی از تولیدکنندگان مهم نفت و گاز در میان کشورهای تازه استقلال یافته آسیای مرکزی به شمار می‌رود که ظرفیت و منابع عظیم آن به دلیل نبود گزینه‌های صادراتی محدود شده است. لذا بخش خدمات با حدود ۳۷ درصد، بزرگ‌ترین بخش اقتصادی آن را تشکیل می‌دهد. بخش

کشاورزی نیز یاسهم ۸ درصدی، حدود ۵۱ درصد اشتغال ایجاد کرده است. در واقع، کشاورزی یکی از منابع مهم اشتغال و تأمین درآمد در این کشور به شمار می‌رود.

ترکمنستان که بیش از ۷۰ درصد آن بیابان است، در حوزه روابط منطقه‌ای و بین‌الملل سیاست بی‌طرفی دارد و از عضویت در هر بلوک و ائتلاف سیاسی یا نظامی اجتناب می‌کند. چین شریک اصلی اقتصادی این کشور محسوب می‌شود که بخش زیادی از گاز صادراتی آن را خریداری می‌کند. تجارت این کشور با ایران نسبتاً کم است و دو کشور همچنان در مورد ذخایر بالقوه بزرگ هیدروکربن در دریای خزر اختلاف دارند.

طی سال‌های متمادی، ترکمنستان یکی از مناطق مورد تمرکز آمریکا و رژیم صهیونیستی در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران بوده است. تاکنون تحلیل و تفسیرهای مختلفی در مورد مجهز و گسترده بودن فعالیت‌های سفارتخانه آمریکا در عشق‌آباد و البته مراودات گسترده دولت‌های غربی با دولت ترکمنستان مطرح شده است. در چنین بستری، سال‌ها تعامل بازیگران مذکور با دولت ترکمنستان در حوزه‌های مختلف، اهرم‌ها و فضای مساعدی را در اختیار آنها قرار داده است تا نفوذ و حضور خود را در این کشور تقویت کنند.

رژیم صهیونیستی از ۳۰ سال پیش، با ترکمنستان روابط دیپلماتیک دارد. در آوریل ۲۰۲۳ میلادی / اردیبهشت ۱۴۰۲ و به دنبال سفرالی‌کوهن، وزیر خارجه رژیم صهیونیستی، به عشق‌آباد بعد از ۲۹ سال، سفارت رژیم در این کشور افتتاح شد. این نخستین سفیریک مقام عالی رتبه صهیونست است. به ترکمنستان، از ۱۳۷۳/۱۹۹۴ به این طرف است (Jewish Telegraph Agency, ۲۰۱۷).

تصمیم برای افتتاح سفارت در ترکمنستان حدود ۱۰ سال پیش اتخاذ شد و تاکنون سفیر این رژیم در هتل و پس از آن در یک ساختمان موقت مستقر بود. سفارت رژیم صهیونیستی در عشق‌آباد، ۱۷ کیلومتر با مرز ایران فاصله دارد و در واقع، نزدیک‌ترین مقر سیاسی و دیپلماتیک رژیم

صهیونیستی به ایران است.

افتتاح سفارت در ترکمنستان، گام اول رژیم صهیونیستی برای گسترش و تعمیق روابط سیاسی، امنیتی و اقتصادی این رژیم با عشق آباد است که باید آن را جدی گرفت. هر نوع افزایش محرک و تعمیق نفوذ رژیم صهیونیستی در محیط پیرامونی ایران، به ویژه در کشوری مانند ترکمنستان که بیش از هزار کیلومتر مرز مشترک با ایران دارد، به خودی خود قابل توجه است. با توجه به اینکه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران به نوعی متأثر از تحولات داخلی و رویکردهای سیاست خارجی ترکمنستان است، بررسی ریشه‌ها و پیامدهای تلاش رژیم صهیونیستی برای گسترش فعالیت‌ها و مناسبات سیاسی و امنیتی خود با ترکمنستان مهم و ضروری است و می‌تواند راهنمای تصمیمات آتی در حوزه سیاست گذاری باشد.

مبانی نظری

— دکترین اتحاد پیرامونی: گسترش مناسبات سیاسی و امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان از منظر «دکترین اتحاد پیرامونی» قابل تحلیل است. دکترین پیرامون یا اتحاد پیرامون که از آغاز شکل‌گیری رژیم صهیونیستی بنیان سیاست خارجی و تأمین امنیت این کشور محسوب می‌شد، برای مقابله با انزوای محاصره اسرائیل از سوی اعراب طرح‌ریزی شده بود.

دیوید بن گورین، اولین نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی، به همراه «الیاهو ساسون» طراح و مبتکر دکترین اتحاد پیرامونی است. او در دهه ۱۹۵۰ دکترین پیرامون را توسعه داد. این اقدام بر اساس این فرضیه بود که اسرائیل باید روابط نزدیکی با کشورهای غیر عربی منطقه برقرار کند تا از همسایگان عرب متخاصم محافظت شود (Dassa Kaya, ۲۰۱۱: ۱۰). عدم برخورداری از عمق راهبردی که رژیم صهیونیستی را تا ابد با خلاهای امنیتی مواجه کرده است، نقش مهمی در پیدایش دکترین اتحاد پیرامونی

۱. او مالک (صاحب امتیاز) و دبیر روزنامه عربی زبان الحیات در دمشق از (۱۲۹۸) تا ۱۹۱۹ تا (۱۳۰۰) میلادی، خبرنگار و دبیر روزنامه‌های متعدد عربی و عربی زبان در بیت المقدس، دمشق، بیروت، بغداد، قاهره، تل‌آویو از ۱۹۲۴ (۱۳۰۳) تا (۱۳۱۰) ۱۹۳۱، رئیس بخش امور عربی اداره سیاسی «اژانس یهود» از ۱۹۳۲ تا ۱۹۴۷ و رئیس اداره خاورمیانه وزارت امور خارجه اسرائیل از ۱۹۴۷ تا ۱۹۵۰ بوده است.

داشت. در واقع، این راهبرد بر اساس حفظ موجودیت و افزایش امنیت رژیم صهیونیستی ترسیم شده است.

در این زمینه، تاریخچه شکل‌گیری سیاست خارجی رژیم صهیونیستی نشان می‌دهد راهبرد اصلی سیاست خارجی این رژیم در بسیاری از موارد همان دکترین اتحاد پیرامونی بوده است. این به معنای ایجاد یک «ائتلاف پیرامونی» با هدف تقویت سیاست مهار دشمنان رژیم صهیونیستی و کاهش انزوای این بازیگر، از طریق برقراری روابط راهبردی بین اسرائیل و بازیگران غیر عرب یا غیر مسلمان در غرب آسیا، مانند ایران قبل از انقلاب، ترکیه و اتیوپی و همچنین برخی از بازیگران غیر دولتی، به ویژه مارونی‌های لبنان بود. این راهبرد که همچنان جایگاه مهمی در سیاست خارجی اسرائیل دارد، در پی برخی تغییرات ژئوپلیتیکی در سیاست جهانی و منطقه‌ای پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، با نام «محور معتدل» و با همان ماهیت احیاء شد. از منظر این راهبرد، امروزه تهدیدکننده اصلی امنیت اسرائیل، ایران است و نه اعراب.

بنابراین، تلاش برای تقویت روابط سیاسی و امنیتی با آسیای مرکزی به طور عام و ترکمنستان به طور خاص، وجه دیگری از شرط‌بندی در راهبرد «اتحاد پیرامونی» را محقق کرده است و توان اسرائیل را برای مهار نیروی مقابل، در صورت دشمنی یا رقابت با آن بهبود می‌بخشد. از جمله این دشمنان یا رقبای توان به جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد. همکاری با کشورهای آسیای میانه برای مقابله با چالش‌های مشترک، مانند خطر گروه‌های اسلامی تأثیرگذار است.

- توازن تهدید: در این مقاله همچنین از نظریه «توازن تهدید» استفان والت، از نظریه پردازان مکتب رئالیسم تدافعی نئوکلاسیک، بهره گرفته شده است که به نظری رسد چارچوب تئوریک مناسبی برای تحلیل این مقاله است. موازنه قوا به نظامی اشاره دارد که بازیگران اصلی، هویت، تمامیت و استقلال خود را از طریق ایجاد توازن تأمین و حفظ می‌کنند. بنابر تعریف برخی محققان دیگر، موازنه قوا، قانون رفتار دولت‌هاست. بدین معنا

که آنان در صورت رویارویی با قدرت برتر و برهم‌زننده تعادل، به ائتلاف متوازن کنند مبادرت ورزید و از ظهور قدرتی مسلط جلوگیری می‌کنند (دوئرتی، ۱۳۸۸: ۶۷).

به عبارتی، واحدهای سیاسی (دولت‌ها) در نظام بین‌الملل در مقابل دولت‌هایی که منشأ بیشترین تهدید هستند، ائتلاف می‌کنند تا با هدف افزایش امنیت و باکسب قدرت، تهدیدهای موجود در نظام بین‌الملل را از بین ببرند. رژیم صهیونیستی نیز به عنوان یک واحد سیاسی نامشروع از این رویه بهره‌گرفته است. روابط رژیم صهیونیستی با ترکمنستان از این منظر نیز قابل ارزیابی است (Walt, 1998: 35).

بر اساس نظریه موازنه تهدید، کشورها از ناحیه قدرت‌هایی احساس تهدید می‌کنند که علاوه بر داشتن قدرت که در ذات خود تهدیدزا است، از ویژگی‌های دیگری همچون مجاورت، قدرت آفندی و نیات تهاجمی برخوردار باشند. اکثر این مؤلفه‌ها در ارتباط با رژیم صهیونیستی و پیامدهای امنیتی حضور آن در ترکمنستان برای جمهوری اسلامی ایران قابل تحلیل است؛ زیرا از نظر مؤلفه قدرت رژیم صهیونیستی می‌توان گفت که این رژیم از معدود بازیگران منطقه‌ای است که علاوه بر داشتن انواع سلاح‌های پیشرفته، از زرادخانه هسته‌ای نیز برخوردار است. از نظر مؤلفه مجاورت نیز رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا و محیط پیرامونی ایران واقع شده و حضور آن در ترکمنستان به دلیل هم‌جواری و بیش از هزار کیلومتر مرز مشترک با ایران، بر تهدیدهای امنیتی می‌افزاید.

ترکمنستان

ترکمنستان یک کشور مهم در آسیای مرکزی است. این کشور از شمال با قزاقستان و ازبکستان و از جنوب با افغانستان و ایران همسایه است و از غرب از طریق دریای خزر با کشورهای جمهوری آذربایجان و روسیه مرز آبی دارد. ترکمنستان با ۴۸۸ هزار کیلومتر مربع وسعت، پنجاه و دومین کشور پهناور جهان و هجدهمین با بیش از ۶ میلیون نفر جمعیت، ۱۱۳مین کشور پرجمعیت جهان

است. این کشور، که جمعیت‌ترین جمهوری در آسیای مرکزی است. ۸۰ درصد مساحت ترکمنستان را بیابان قره‌قوم تشکیل می‌دهد. ترکمنستان در فهرست چهار کشور نخست تولیدکننده گاز طبیعی و چهار کشور تولیدکننده نفت در شوروی سابق قرار دارد. ذخایر اثبات شده نفت و گاز این کشور، ۲۰۰۰ میلیارد متر مکعب گاز (مقام چهاردهم جهان) و ۵۴۶ میلیون بشکه نفت است. بیشتر ذخایر نفتی کشور در غرب ترکمنستان، از جمله در پهنه دریای خزر متمرکز شده است. ذخایر گاز طبیعی تقریباً در سراسر خاک کشور پراکنده است. شغل بیشتر مردم ترکمنستان کشاورزی و دامپروری است. این کشور از نظر تولید پنبه در جهان معروف است. قالی بافی از صنایع دستی مهم ترکمنستان به‌شمار می‌رود. ۸۹ درصد ترکمن‌ها مسلمان (اکثر اَپیر و مکتب حنفی از مذهب اهل سنت) و ۹ درصد پیر و کلیسای ارتدوکس روسیه هستند (علامه فلسفی، ۱۳۹۷: ۲۳).

ترکمنستان یکی از امنیتی‌ترین کشورهای جهان است. بر اساس گزارش سازمان ملل، این کشور دارای برخی از شدیدترین کنترل‌ها بر حقوق بشر و حقوق شهروندی بر روی شهروندانش است. تال‌اشنایدِر، خبرنگار و کارشناس نظامی اسرائیلی، در سفری که به ترکمنستان داشت، روایتی عجیب از این کشور به دست می‌دهد. او بر این باور است: ترکمنستان تا حدودی یک کشور منزوی است که حتی با سایر جمهوری‌های جدا شده از شوروی در برخی حوزه‌ها، از جمله آزادی‌های فردی و برخورداری از زیرساخت‌های دموکراتیک قابل قیاس نیست. ترکمنستان کشوری با کمترین آزادی برای شهروندانش است که مخالفت با حکومت در آن دشوار و تاحدی ممنوع است. در این کشور نمی‌توانید شمار شهروندان این کشور را به درستی تخمین بزنید. «فیس بوک جهانی CIA» جمعیت این کشور را بین ۱ تا ۵/۶ میلیون نفر تخمین زده است. در سال ۲۰۲۱،

۱. بیابان قره‌قوم (به معنای شن سیاه) در آسیای مرکزی واقع شده و یکی از بزرگ‌ترین گورهای شنی جهان است که حدود ۷۰ درصد از مساحت کشور ترکمنستان (۳۵۰ هزار کیلومتر مربع) را پوشانده است. این بیابان از دریاچه آرال (خوارزم) در شمال تا کوهستان‌های کپه‌داغ در جنوب و از رودخانه آمودریا در شمال شرق تا دریای خزر در باختر گسترش پیدا کرده است.

«سردار بردی محمداف» فرزند قربانقلی بردی محمداف هرگونه اعلام رسمی از آمار جمعیتی این کشور را ممنوع کرد. ترکمنستان کشور «دولت مخفی کار» یا «دولت پنهان کار» است. آمار رسمی هیچ خبری از تعداد کسانی که این کشور را ترک می‌کنند، ارائه نمی‌دهد. گویا در هواپیما هم افسران پلیس جلوی مسافران را گرفته و مانع از سفر آنها می‌شوند یا دشواری‌هایی برای گذرنامه‌هایشان فراهم می‌آورند. اشنایدر این کشور منزوی را «برهوت» و «تهی از جمعیت» معرفی کرده و می‌نویسد: «مال»‌های عشق آباد خالی است و در رستوران‌ها هم تنها گروهی ۱۰ نفره از دختران دیده می‌شدند. در اتوبان تنها یک اتوبوس مشاهده شد که تعدادی مسافر داشت. این کل جمعیتی بود که دیدیم. فرودگاه‌ها و پارکینگ‌های این کشور خالی است و چراغ‌های راهنمایی عمدتاً سبز است. بیشتر هتل‌ها خالی است و گردشگری دیده نمی‌شود (Schneider, ۲۰۲۳).

– مروری بر روابط اسرائیل و ترکمنستان: فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی فرصتی طلایی برای اسرائیل فراهم کرد تا گزینه‌های سیاست خارجی خود را گسترش دهد و در میان کشورهای تازه استقلال یافته به دنبال متحدان جدید باشد. تلاش برای برقراری ارتباط نزدیک و مستحکم با آذربایجان و کشورهای مسلمان آسیای مرکزی که بلافاصله پس از استقلال شکل گرفت، حاصل سیاستی است که سال‌ها قبل از استقلال این جمهوری‌ها طراحی شد و در دستور کار دستگاه سیاست خارجی اسرائیل قرار گرفت (Arass, ۱۹۹۸: ۶۸).

پیشینه روابط رسمی دیپلماتیک عشق آباد و تل‌آویو به سال‌های نخست دهه ۱۹۹۰ بازمی‌گردد. از سال ۱۹۹۴ رژیم صهیونیستی «سفیر غیرمقیم» در ترکمنستان داشت که از داخل یک هتل مبادرت به اداره امور سفارت می‌کرد. روابط رژیم صهیونیستی در دوره شوروی سابق با ترکمنستان، تابعی از روابط فعال این رژیم با شوروی بود.

بعد از فروپاشی شوروی و با وجود استقرار نمایندگان دیپلماتیک تل‌آویو در این کشور، تا سال ۲۰۱۳ ترکمنستان از تأیید اعتبارنامه سفرای این رژیم سرباز می‌زد و نمایندگان آن را نمی‌پذیرفت؛ تاجایی که در آن مقطع، این ماجرا به یک بحران دیپلماتیک برای تل‌آویو تبدیل شده بود.

ضمن اینکه از آن زمان، یعنی از سال ۱۹۹۴، فشارهای جمهوری اسلامی ایران نیز مانع افتتاح سفارت رژیم در عشق آباد بود. در دهه ۱۹۹۰ و سال‌های آغازین قرن بیست و یکم، روابط دوطرف با توجه به سیاست بی‌طرفی دائم و دوری از ائتلاف‌ها و نیز روابط تنش‌زا در دوران نیازاف، رئیس‌جمهور سابق ترکمنستان، سیر شد محسوس و اثرگذاری منطقه‌ای مهمی نداشت، اما در سال ۲۰۰۶، پس از فوت نیازاف، قربان قلی بردی محمداف بر کرسی رئیس‌جمهوری تکیه زد. به قدرت رسیدن قربان محمداف تحول شگرفی در سیاست خارجی ترکمنستان ایجاد کرد. اصل بی‌طرفی دائم ترکمنستان از قانون اساسی این کشور حذف شد و عشق آباد حضور فعالانه در روابط دو جانبه و چند جانبه و شرکت در ائتلاف‌ها و پیمان‌های منطقه‌ای، مانند شرکت در نشست‌های ناتو و سازمان پیمان شانگهای را در دستور کار قرار داد. با وجود این، ترکمنستان همچنان در منازعات بین کشورهای سیاست بی‌طرفی فعال دارد.

در مقایسه با روابط رژیم صهیونیستی با کشورهای حوزه قفقاز، از جمله آذربایجان که مناسبات تنگاتنگی با هم دارند، روابط رژیم صهیونیستی و ترکمنستان در سال‌های پس از فروپاشی شوروی، تا حدی محدود بود و عمدتاً حول محور همکاری در بخش کشاورزی و تا حدودی نفت و گاز دور می‌زد. اگرچه در حوزه‌های نظامی نیز ارتباطات بسیار محدودی مشاهده شده است. برای مثال، شرکت «مرهاو» بازسازی و نوسازی پالایشگاه «ترکمن‌باشی» را با هزینه‌ای بالغ بر یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار انجام داده است.

اما در سال‌های اخیر، مقامات اسرائیل و ترکمنستان دیدارهای مختلفی با هم داشته و توافق‌های متعددی در زمینه‌های سیاسی، کشاورزی،

آبادی، فرهنگی، توانمندسازی، استفاده از سرمایه‌های انسانی توسط ترکمنستان، اشکاف‌ها، ترکمنستان، سال‌های گذشته، ارتقاء روابط، برادشاسان، از چشم‌پوشی در افق، که در زمینه‌های خود، همکاری‌ها را از جنگ، قوی‌تر خواهد بود. از این جهت، توسط برادری، انتخاب باسکام، استرالیا، عشتاد، آذربایجان، ترکمنستان، ها، دگفته، که شده، تعداد، از این، برادها را دریافت کرد. اکنون سه نوع پیمان اسرائیلی در عشق آباد مورد استفاده قرار می‌گیرد.

اقتصادی و انرژی منعقد کرده‌اند. وزیر خارجه اسرائیل پیشتر به اسرائیل هیوم گفته بود: روابط اسرائیل و ترکمنستان مهم و راهبردی بوده و بخشی از فعالیت است که هدف آن تقویت روابط با کل منطقه است. ما به تقویت همکاری‌های اقتصادی میان دو طرف، از جمله در زمینه‌های بهداشت و دفاع سایبری ادامه خواهیم داد (israelhayom, ۲۰۲۳).

حجم فعالیت‌های اقتصادی اسرائیل و ترکمنستان بسیار کم است؛ به طوری که حجم مبادلات تجاری آنها به ۶ میلیون دلار رسیده است که با وجود قدمت ۳۰ ساله روابط آنها عدد ناچیزی است.

با وجود این، تل‌آویو در سال‌های گذشته، در مهم‌ترین منبع درآمدزایی ترکمنستان، یعنی صنایع نفت و گاز و کشاورزی سرمایه‌گذاری فعال داشته است که می‌توان به قرارداد نوسازی پالایشگاه ترکمن‌یاشی و بازسازی پالایشگاه سیدی، دومین پالایشگاه ترکمنستان اشاره کرد. همچنین با توجه به اینکه قسمت وسیعی از ترکمنستان را مناطق بیابانی، شن‌زار و کم‌آب تشکیل می‌دهد، اسرائیل همکاری‌هایی در زمینه تغییر ساختار کشت و استفاده از طرح آبیاری قطره‌ای داشته است.

در حال حاضر، رژیم صهیونیستی سه ساز و کار را برای تلاش‌های خود به منظور نفوذ سیاسی و امنیتی و ایجاد روابط مستحکم با ترکمنستان در دستور کار قرار داده است که عبارت‌اند از: اقدام دیپلماتیک، اجرای پروژه‌های توسعه محور و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی در این کشورها و نیز کمک گرفتن از خدمات سازمان‌های یهودی در این منطقه و جهان غرب.

ریشه‌های تقویت روابط امنیتی و سیاسی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان

تقویت روابط امنیتی و سیاسی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان دارای مبانی و ریشه‌های مهمی است که نمی‌توان و نباید آنها را به بهانه اینکه ترکمنستان یک کشور بی‌طرف در منازعه بین ایران و اسرائیل است یا توجیهاتی از این دست، نادیده و دست‌کم گرفت. این ریشه‌ها و مبانی از سه

جنبه قابل شناسایی است: نخست، ریشه‌هایی که متأثر از سیاست‌های خارجی این رژیم است؛ دوم، ریشه‌هایی که متأثر از اهمیت منطقه آسیای مرکزی برای رژیم صهیونیستی است؛ سوم، ریشه‌هایی که متأثر از جایگاه و اهمیت ترکمنستان در دکترین سیاست خارجی و امنیت ملی این رژیم است.

- ریشه‌های متأثر از سیاست خارجی رژیم صهیونیستی: دکترین اتحاد پیرامونی: تبعیت از راهبرد «اتحاد پیرامونی» در سیاست خارجی که یک اصل بنیادین محسوب می‌شود، در رأس ریشه‌های متأثر از سیاست خارجی رژیم صهیونیستی در خصوص تقویت روابط سیاسی و امنیتی با ترکمنستان قرار دارد. در این خصوص باید توجه داشت که با وجود محولات فراوان به وجود آمدن در روابط رژیم صهیونیستی با برخی کشورهای عربی پس از امضای توافقات عادی سازی روابط، فقدان اطمینان به کشورهای موازنه‌گر در جهان عرب به ویژه مصر که در تجربه انقلاب‌های عربی و اسلامی کوتاه مدت و صعود موقت اسلام سیاسی و گروه‌های جهادی به وجود آمد و رابطه با رژیم صهیونیستی را تهدید می‌کرد. راهبرد «اتحاد پیرامونی» به ویژه در سیاست خارجی این رژیم تقویت شده و در همین چارچوب، تقویت روابط با کشورهای آسیای مرکزی در دستور کار قرار گرفته است (النعامی، ۲۰۲۲).

تقویت نفوذ و حضور در محیط پیرامونی ایران: در همین حال، تلاش برای تقویت حضور و نفوذ نرم افزاری و سخت افزاری در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران - چه در مناطق شمالی و جنوبی ایران و چه در مناطق شرقی و غربی - یک اصل راهبردی است که همیشه مورد توجه سیاستمداران و استراتژیست‌های این رژیم قرار داشته و در سال‌های اخیر نیز، به ویژه در حوزه قفقاز و آسیای مرکزی برجسته‌تر شده است.

- ریشه‌های متأثر از اهمیت منطقه آسیای مرکزی: دسترسی به منابع اقتصادی و معدنی: آسیای مرکزی یک منطقه غنی و ثروتمند از نظر دسترسی به منابع طبیعی و انرژی است. این منابع عظیم، منابع مالی زیادی را در اختیار کشورهای منطقه قرار می‌دهد و می‌تواند بازاری بزرگ برای محصولات نظامی و

اقتصادی اسرائیل ایجاد کند. به علاوه، اسرائیل به دنبال ایجاد گذرگاه برای انتقال نفت و گاز از آسیای مرکزی به کشورهای اروپایی است که با گسترش خط انتقال از آذربایجان به بندر جهان ترکیه و سپس بندر عسقلان اسرائیل صورت می‌گیرد (مؤسسه مطالعات ایراس، ۱۴۰۱).

پذیرش جوامع یهودی آسیای مرکزی: تعداد یهودیان در کشورهای آسیای مرکزی حدود ۱۲ درصد از کل یهودیان در کل کشورهای اتحاد جماهیر شوروی سابق تخمین زده می‌شود. پس از افزایش فعالیت رژیم صهیونیستی در آسیای مرکزی، تل‌آویو یهودیان این منطقه را به ماندن در کشورهای خود و تشکیل لابی برای نفوذ در حلقه‌های تصمیم‌گیری در کشورهای آسیای مرکزی تشویق می‌کند (همان).

تقویت موقعیت در مقابل رقیب: در تاریخ ۳ فوریه ۱۴/۲۰۲۲ بهمن ۱۴۰۰، «مایکل هرترزوک» سفیر رژیم صهیونیستی در واشنگتن، دیداری چهار جانبه با سفرای ترکیه، آذربایجان، ازبکستان و قزاقستان برای گفت‌وگو در مورد توسعه روابط با آنها و بررسی ابزارهای هماهنگی منطقه‌ای بین آنها برگزار کرد. این دیدار پس از اشتهای ترکیه و رژیم صهیونیستی اهمیت مضاعفی پیدا کرده است و دو کشور می‌توانند نفوذ خود را در کشورهای منطقه هماهنگ کنند. این هماهنگی می‌تواند به منافع سایر قدرت‌ها از جمله ایران، روسیه و چین در این منطقه آسیب برساند.

بهره‌برداری از موقعیت منطقه در جهت منافع سیاسی: رژیم صهیونیستی علاقه مند به بهره‌برداری از موقعیت کشورهای آسیای مرکزی در جهان اسلام، به ویژه عضویت آنها در مجامع اسلامی منطقه‌ای و بین‌المللی برای حفظ منافع خود و کاهش احتمال تصمیم‌گیری‌های این مجامع علیه منافع رژیم صهیونیستی است.

تقویت رژیم‌های سکولار و جلوگیری از رشد احزاب اسلام‌گرا: رژیم صهیونیستی معتقد است تعمیق روابط با کشورهای آسیای مرکزی و کمک به آنها برای مقابله با گروه‌های اسلامی که با نظام حاکم در آنها خصومت می‌ورزند. جهت‌گیری این رژیم‌ها را برای حفظ رویکرد سکولار تقویت می‌کند. در حقیقت، تل‌آویو نگران است که سقوط این کشورها، به نزدیکی آنها با طرف‌هایی منتهی شود که با رژیم دشمنی یا

رقابت دارند، به ویژه کشور ایران. این مسئله سبب قوت همکاری امنیتی میان تل آویو و این کشورها شده است (النعامی، ۲۰۲۲).

خنثی سازی برخی خطرات راهبردی: تل آویو بر این عقیده است که روابط با کشورهای آسیای مرکزی ابزاری برای خنثی سازی برخی خطرات راهبردی است که تعدادی از این کشورها می توانند منشأ آن باشند. برای مثال، رژیم تلاش کرد از روابط خود با قزاقستان به عنوان بزرگ ترین کشور آسیای میانه که ۲۰ درصد از منابع جهانی اورانیوم را در اختیار دارد، استفاده کند تا منابع اورانیوم خود را در اختیار ایران نگذارد (النعامی، ۲۰۲۲).

بهبود وجهه ضد اسلامی: رژیم صهیونیستی از طریق رابطه با آسیای مرکزی تلاش می کند وجهه «ضد اسلامی» خود را در جامعه جهانی بهبود بخشد. از این منظر، مهم ترین رقیب اسرائیل در منطقه «ایران و کشورهای عربی» هستند. گسترش نفوذ ایران و کشورهای عربی در منطقه، تهدیدی آشکار برای امنیت اسرائیل تلقی می شود. بنابراین، اسرائیل به دنبال ایجاد روابط نزدیک تر با کشورهای آسیای مرکزی برای مقابله با ایران در منطقه و همچنین اطمینان از رویکرد متوازن کشورهای منطقه در قبال درگیری اعراب و اسرائیل است.

ریشه های متاثر از اهمیت و جایگاه ترکمنستان: ترکمنستان در برگیرنده مجموعه عوامل ژئوپلیتیک، ژئوراهبردی و ژئواکونومیک است و در سیاست خارجی رژیم صهیونیستی اهمیت ویژه دارد:

موقعیت ژئوپلیتیکی منحصر به فرد ترکمنستان و قرار گرفتن به عنوان دروازه اصلی ارتباط آسیای مرکزی و غرب آسیا؛

- برخورداری ترکمنستان از ثروت های عظیم نفتی، گازی و منابع طبیعی؛ به طوری که این کشور ششمین ذخایر گاز طبیعی جهان را در اختیار دارد؛

سازماندهی جامعه یهودیان داخل ترکمنستان: بر اساس گزارش سال ۲۰۱۷ کتاب سالانه یهودیان ایالات متحده، امروزه تعداد یهودیان

ترکمنستان که دارای پدر و مادر یهودی هستند، ۷۰۰ نفر است. همین گزارش، جمعیت لسط یهودیان ترکمنستان را ۱۰۰۰ نفر عنوان می‌کند (۳۶۰: ۲۰۱۷، Dashefsky). بیشتر یهودیان امروز ترکمنستان در شهرهای عشق‌آباد، ماری، داش‌آغوز، ترکمن‌باشی، بالکان‌آباد، ترکمن‌آباد و کرکی ساکن هستند و عمدتاً آنها شکنجی به شمار می‌روند. نوادگان یهودیان افغانی (پارسی) که پیش از این در بولتن و بایرام‌علی ساکن بودند، این کشور را ترک کرده‌اند و شمار اندکی از یهودیان بخارایی در مناطق شرقی ترکمنستان زندگی می‌کنند. در مجموع باید گفت جامعه یهودیان ترکمنستان، کوچک و سازماندهی شده است. طی سال‌های پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، به دلیل شرایط سخت زندگی در ترکمنستان، بسیاری از یهودیان از این کشور به اسرائیل، اروپا و ایالات متحده مهاجرت کرده‌اند. به‌دلیل ترکمنستان هیچ سازمان و کنیسه‌ای در این کشور ندارند (Kruman, ۲۰۱۶: ۱۱۵).

هم‌جواری با جمهوری اسلامی و داشتن ۴۰۰ کیلومتر مرز زمینی و آبی با ایران که استراتژیست‌های رژیم صهیونیستی آن را یک فرصت منحصر به فرد در راستای سیاست‌های تقابلی با ایران ارزیابی می‌کنند. در قدس اشغالی یک ضرب‌المثل وجود دارد که می‌گوید هر فرد از یک هتل در عشق‌آباد می‌تواند خاک ایران را ببیند. تقویت تهدیدها و فشارهای راهبردی به جمهوری اسلامی ایران از ناحیه ترکمنستان در قالب یک برنامه بلندمدت و تدریجی.

پیامدها

– ارتقای مشروعیت: مشروعیت سیاسی یکی از چالش‌های اساسی و پاشنه آشیل مهم رژیم صهیونیستی است. با گذشت بیش از ۷۵ سال، به‌رغم تلاش‌های گسترش و مستمر، رژیم صهیونیستی هنوز هم از معضل مشروعیت در سطح داخلی و بین‌المللی رنج می‌برد. روند گسترش روابط دووچندجانبه با کشورهای منطقه در غرب آسیا و آسیای مرکزی در همین چارچوب قابل ارزیابی است.

در واقع، رژیم صهیونیستی با هر کشوری که اقدام به برقراری روابط

دیپلماتیک می‌کند یا روابط دو جانبه‌اش را با آن کشور گسترش می‌دهد، به دنبال اهداف سیاسی و مشروعیت بخشی به خود نیز هست. روابط این رژیم با ترکمنستان هم خارج از این قاعده نیست و در صورتی که این روابط در مسیر مناسبی قرار گرفته و گسترش پیدا کند، در حوزه مشروعیت بخشی نیز می‌تواند کارگردهای مثبتی برای تل آوید داشته باشد. براساس این قاعده کلی که رابطه با یک کشور خارجی موجب کسب یا افزایش مشروعیت سیاسی در قبال آن کشور می‌شود، طبیعی است که گسترش روابط سیاسی و امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان، به بهبود و ارتقای مشروعیت سیاسی رژیم در سطح منطقه کمک می‌کند.

– افزایش وزن: از دیدگاه «قدرت نرم»، با توجه به پتانسیل اقتصادی و تکنولوژیکی رژیم صهیونیستی، این رژیم به دنبال افزایش وزن خود در منطقه است. در حال حاضر، توانمندی‌های فناورانه به عنوان ابزار «قدرت نرم» در خدمت ایجاد روابط رژیم با کشورهای سکولار منطقه با جمعیت غالب مسلمان غیر عرب قرار گرفته است. این مهم را می‌توان در زمینه کشاورزی و پزشکی مشاهده کرد. چنین پروژه‌هایی توسط «مرکز همکاری‌های بین‌المللی» در وزارت امور خارجه رژیم پیگیری می‌شود.

بهره‌مندی رژیم صهیونیستی از زیرساخت‌های قدرت نرم از یک سو، و فناوری‌های نوین کشاورزی، صنعتی و... از سوی دیگر، و همچنین نیازی که ترکمنستان به این فناوری‌ها برای توسعه و پیشرفت دارد، باعث تقویت روابط امنیتی و سیاسی در پوشش‌های اقتصادی، همکاری‌ها در حوزه صنعت، کشاورزی و... شده و در نتیجه، وزن سیاسی و امنیتی رژیم در ترکمنستان را افزایش داده است.

– تغییر موازنه: گسترش مناسبات سیاسی و امنیتی با ترکمنستان، موجب تقویت بحران ژئوپلیتیکی در ضلع جنوبی آسیای مرکزی در همسایگی جمهوری اسلامی ایران می‌شود. در همین حال، تقویت روابط دیپلماتیک تل آوید با ترکمنستان به معنای نزدیکی رژیم صهیونیستی به مرزهای

شمالی ایران است. به بیان دیگر، افتتاح سفارت تل آویو در عشق آباد، آن هم در فاصله کمتر از ۲۰ کیلومتری مرزهای ایران، موجب نفوذ بیشتر دشمن در چیه یک ایران در کشور همسایه‌ای خواهد شد که حدود ۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک با آن دارد.

تأثیر در روابط ایران و ترکمنستان

بعد از استقلال ترکمنستان از اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱، ایران و ترکمنستان روابط خوبی داشته‌اند. ایران جزو اولین کشورهایایی بود که استقلال ترکمنستان را به رسمیت شناخت. از آن به بعد، هر دو کشور به رغم برخی فرازونشیب‌های کوتاه مدت روابط خوبی داشته و در زمینه اقتصادی، حمل و نقل، پیشرفت‌های زیربنایی و انرژی روابط خوبی داشته‌اند. ایران در بین کشورهای حوزه اوراسیا بعد از روسیه بیشتر حجم مبادلات تجاری را با ترکمنستان دارد. خط راه آهن تاجان - مشهد - سرخس، لوله گاز ۱۳۹ میلیون دلاری کورپیه - کردکوی در غرب ترکمنستان و سد دوستی ۱۶۷ میلیون دلاری در جنوب این کشور در یک همکاری اقتصادی ساخته شد. خط انتقال برق بلخان آباد - علی آباد و چندین پروژه دیگر مانند: گسترش برنامه ارتباطی فیبر نوری، ساخت انبارهای بزرگ و سایر پروژه‌ها در مرو و پالایشگاه ترکمن‌باشی، ساخت ترمینال گاز مایع و ساخت اتوبان مثال‌هایی از گسترش روابط این دو کشور است. در سال‌های گذشته، ده‌ها پروژه صنعتی در ترکمنستان ساخته شده یا در حال ساخت با کمک ایران بوده است.

بر اساس آمارهای انتشار یافته، ترکمنستان همچنان شریک اول ایران در آسیای مرکزی و قفقاز است؛ زیرا ایران با این کشور بیش از ۵ میلیارد دلار حجم مبادلات تجاری دارد که البته بخش عمده آن را گاز تشکیل می‌دهد. یکی دیگر از مزیت‌های تعامل مثبت با ترکمنستان آن است که این همسایه شمالی دروازه ورودی ایران به آسیای میانه به‌شمار می‌رود. به همین دلیل، از مزیت خوب ترانزیتی برخوردار است و ایران می‌تواند از طریق چهار معبر مرزی مشترک لطف آباد، اینچه‌برون، باجگیران و

سرخس کالا به قزاقستان، تاجیکستان، ازبکستان و قرقیزستان کالا صادر کند.

گسترش روابط سیاسی و امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان اگرچه نمی‌تواند روابط تهران-عشق آباد را تضعیف کند، اما با توجه به مهارتی که تل‌آویو در زمینه بهره‌برداری‌های سیاسی و امنیتی از هرگونه روابط خارجی با کشورهای دارد، این مسئله قطعاً در بلندمدت در مناسبات ایران و ترکمنستان تأثیر خواهد گذاشت. البته نباید از نظر دور داشت که مقابله با گسترش نفوذ ایران و جلوگیری از ایجاد نظم در مناطق مطلوب ایران در منطقه آسیای مرکزی، از اهداف اعمالی رژیم صهیونیستی در گسترش روابط سیاسی و امنیتی با ترکمنستان است.

تل‌آویو به دنبال آن است که نفوذ جمهوری اسلامی ایران را هم از نظر نظامی و امنیتی و هم از نظر اقتصادی، فرهنگی و سیاسی، با توجه به سیاست کلان راهبردی آمریکایی «سیاست کوتاه‌برد» در قبال ایران، به حداقل برساند. با توجه به سیاست‌های کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز برای اتکا به قدرت سلطه، این امکان از نظر امنیتی-سیاسی وجود دارد که با افزایش حضور رژیم صهیونیستی در ترکمنستان، زمینه مساعدتری برای اثرگذاری در روند مناسبات جمهوری اسلامی با این کشور فراهم شود. از سوی دیگر، حضور امنیتی-سیاسی اسرائیل در ترکمنستان که در پوشش‌های اقتصادی و تکنولوژیکی صورت می‌گیرد، منجر به ارتقای همکاری‌های امنیتی-نظامی، کمک‌های مالی و نفوذ در احزاب سیاسی و طیفی از نخبگان سیاسی مخالف جمهوری اسلامی ایران می‌شود.

- رصد اطلاعاتی و نظامی جمهوری اسلامی ایران: امروزه کشورهای برای افزایش سطح تأثیرگذاری راهبردی-امنیتی در عرصه تعاملات بین‌المللی، تلاش می‌کنند تا ظرفیت تأثیرگذاری امنیتی-اطلاعاتی خود را نسبت به محیط امنیتی کشورهای و اگر او رقیب خود افزایش دهند. اتخاذ این سیاست با هدف افزایش نفوذ راهبردی و امنیتی و ارتقای منافع ملی صورت می‌گیرد (Baldwin, 1997: 5).

مطالعه اسناد تاریخی نشان می‌دهد رصد اطلاعاتی و نظامی کشورهای منطقه از طرق مختلف، یکی از شیوه‌های قدیمی رژیم صهیونیستی برای جمع‌آوری اطلاعات و بهره‌برداری‌های امنیتی، سیاسی، اجتماعی و... از آنهاست.

سفارت رژیم صهیونیستی در عشق‌آباد، نزدیک‌ترین مقر صهیونیستی در محیط پیرامونی جمهوری اسلامی ایران است. با توجه به اینکه سفارت‌خانه‌ها و اماکن دیپلماتیک رژیم صهیونیستی و حتی کشورهای غربی، در کشورهای خارجی از جمله غرب آسیا و آسیای مرکزی و قفقاز کارکردهای جاسوسی و اطلاعاتی دارند، بنابراین، با رسمیت یافتن حضور دیپلماتیک رژیم در ترکمنستان، این کشور به تدریج به پایگاه رسمی موساد و سایر سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی رژیم صهیونیستی تبدیل خواهد شد. این مسئله نه تنها تحول بزرگی در روند اقدامات جاسوسی-امنیتی و تخریبی رژیم صهیونیستی در منطقه آسیای مرکزی به وجود خواهد آورد، بلکه دامنه اقدامات تخریبی آن، شعاع در خور توجهی از کشورهای پیرامونی ترکمنستان، به ویژه جمهوری اسلامی ایران را دربر خواهد گرفت. بنابراین، تقویت مناسبات امنیتی و سیاسی تیل‌اویوبا عشق‌آباد امکان مراقبت و نظارت بیشتر بر ایران را فراهم خواهد کرد.

- تهدیدهای امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران: قبل از هر چیزی باید تأکید داشت تهدیدهای امنیتی مقوله متفاوتی از رصد اطلاعاتی و نظامی است. به بیان ساده‌تر، هر رصد اطلاعاتی و نظامی تهدید محسوب نمی‌شود، حتی کشورهای دوست هم با ساز و کارهایی همدیگر را تحت رصد اطلاعاتی و نظامی قرار می‌دهند. در نقطه مقابل، تهدیدهای امنیتی است که مصادیق فراوانی دارد و ممکن است یکی از آنها رصد اطلاعاتی و نظامی باشد.

رژیم صهیونیستی برای مقابله با حضور ایران در لبنان و سوریه و حمایت از فلسطین، در کشورهای قفقاز و آسیای مرکزی حضور پیدا کرده است. در واقع، حضور و نفوذ سیاسی و امنیتی رژیم صهیونیستی در آسیای مرکزی و از جمله ترکمنستان، مهندسی معکوس حضور و نفوذ سیاسی و امنیتی ایران در سوریه، لبنان و فلسطین اشغالی است.

تهدیدهای اطلاعاتی علیه ایران و راه اندازی پایگاه‌های جاسوسی، شنود و حتی پایگاه‌های سری نظامی و پهپادی در پوشش‌های مختلف اقتصادی، بحاری، مخابراتی، دیپلماتیک، آموزشی و... از جمله پیامدهای گسترش روابط امنیتی و سیاسی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان است که طبیعتاً موجب تهدید امنیت ملی ایران می‌شود.

رژیم صهیونیستی در لوای حضور دیپلماتیک در مناطق مجاور ایران، از جمله ترکمنستان سعی دارد تا پوشش لازم را برای تحرکات امنیتی و اطلاعاتی اش علیه ایران فراهم سازد و به نوعی جبهه جدیدی را علیه ایران بگشاید. این جبهه به ویژه با توجه به تشدید روند تحرکات میدانی ایران در محیط پیرامونی رژیم صهیونیستی، از اهمیت ویژه‌ای برای رژیم برخوردار است و حکم ایجاد نوعی بازدارندگی را برای آنها دارد.

نتیجه‌گیری

هرگاه يك کشور منطقه با کشوری که خط قرمز بسیاری از کشورهای منطقه است، روابط خود را تشدید کند، بی‌تردید دیپلماسی آن در قبال کشورهای مقابل تحت تأثیر قرار می‌گیرد. در مورد اسرائیل و ترکمنستان نیز اگر این روابط به عمق بیشتری برسد، حتماً برد دیپلماسی و شدت آن با کشورهایمانند ایران که اسرائیل خط قرمز آن است. تأثیر خواهد گذاشت.

برخی بر این باورند که روند رو به رشد تقویت مناسبات سیاسی، دیپلماتیک و امنیتی رژیم صهیونیستی با ترکمنستان که اخیراً بازگشایی سفارت این رژیم در این کشور تبلور یافت، لزوماً به معنای مانور قدرت از سوی رژیم صهیونیستی نیست. برعکس، رابطه با ترکمنستان نشان دهنده محدودیت دیپلماتیک و نظامی رژیم صهیونیستی است؛ زیرا اول، رژیم صهیونیستی هیچ نیروی امنیتی در این کشور ندارد؛ دوم، هیچ ارتباطی میان ارتش ترکمنستان با همتایان صهیونیستی شان وجود ندارد و طی دهه‌های گذشته، چنین ارتباطی شکل نگرفته است. کسانی که دنبال چنین ارتباطات نظامی ای بوده‌اند، با موانع عمده‌ای برخورد کرده‌اند.

سوم، از این کشور نمی‌توان به‌عنوان پایگاهی برای حمله به ایران استفاده کرد. گفتنی است ارتباطات نظامی وسیعی میان رژیم صهیونیستی با جمهوری آذربایجان وجود دارد و آذربایجان خریدار عمده تجهیزات نظامی تل‌آویو است؛ اما ترکمنستان چنین جایگاهی ندارد. لذا اگر درگیری احتمالی میان ایران و رژیم در بگردد، نمی‌توان از ترکمنستان انتظار داشت که پایگاه در اختیار اسرائیل قرار دهد.

با همه تفاسیری که درباره روابط امنیتی و سیاسی اسرائیل و ترکمنستان وجود دارد، باید تأکید کرد که مرزهای ترکمنستان و ایران یکی از امن‌ترین مرزهاست و ترکمنستان در مناقشات ایران و رژیم صهیونیستی همچنان سیاست «بی‌طرفی مستقل» را دارد و تأسیس سفارت رژیم صهیونیستی در عشق‌آباد نیز تاکنون تأثیر منفی بر مناسبات راهبردی ایران و ترکمنستان نداشته است. البته شاید روابط دو طرف تعمیق شود و رژیم صهیونیستی بر محاسبات سیاسی و دیپلماتیک عشق‌آباد به‌صورت جدی اثر بگذارد.

در پایان باید تأکید کرد چشم‌انداز واقع‌گرایانه این است که برای ترکمنستان و هر کشور دیگری که جزو اهداف رژیم صهیونیستی در منطقه است، باید به‌منظور تثبیت وابستگی متقابل در تمام ابعاد ممکن، به‌ویژه در زمینه‌های اقتصادی و تجاری اقدام کرد و بدین ترتیب، هزینه نادیده گرفتن منافع و ملاحظات ایران را در عرصه روابط بین‌دولت‌ها افزایش داد.

منابع و مأخذ

- دوئرتی، جیمز و رابرت فالتزگراف (۱۳۸۸)، نظریه‌های متعارض در روابط بین‌الملل، تهران: نشر قومس.
- علامه فلسفی، احمد (۱۳۹۷)، جمهوری ترکمنستان، تهران: انتشارات فراروان‌شناسی.
- النعمانی، صالح (۲۰۲۲)، «اسرائیل در آسیای میانه: همکاری و شراکت ایجاد شده در دهه‌های گذشته»، مرکز اطلاع‌رسانی فلسطین، ۲۹ اکتبر: <https://farsi.palinfo.com>
- مؤسسه مطالعات ایراس (۱۴۰۱)، «انگیزه‌های اسرائیل برای گشایش روابط با کشورهای آسیای مرکزی»، مؤسسه مطالعات ایران و اوراسیا، ۱۴ دی: <https://b2n.ir/y44293>
- Aras, Bülent (۱۹۹۸), Post-Cold War Realities: Israel's Strategy in Azerbaijan and Central Asia, Middle East Policy, Vol. ۵, No. ۴.
- Baldwin, David (۱۹۹۷), The Concept of Security, Review of International Studies, No. ۲۳, January.
- Dashefsky, Arnold, Sheskin, Ira M., (۲۰۱۷), American Jewish Year Book ۲۰۱۷: The Annual Record of the North American Jewish Communities, Cham: Springer.
- Dassa Kaye, Dalia; Nader, Alireza & Roshan, Parisa (۲۰۱۱), "Israel and Iran: A Dangerous Rivalry" (RAND) National Defense Research Institute: www.rand.org.
- <https://www.timesofisrael.com/the-dictator-and-i-a-look-at-turkmenistan-reveals-the-limits-of-israeli-diplomacy/>
- Jewish Telegraph Agency, Peres Visits Uzbekistan, Turkmenistan, Available from: <https://www.jta.org/1994/07/18/archive/peres-visits-uzbekistan-turkmenistan>.
- Kahana, Ariel (۲۰۲۳), "Israel to open embassy in Turkmenistan, closest to Iran", ۴ April, israelhayom: <https://www.israelhayom.com/2023/03/03/israel-to-open-permanent-embassy-in-turkmenistan-12-miles-from-iran/>
- Kruman, Harriet N., (۲۰۰۸), The Huddled Masses: Jewish History in the Former Soviet Union, Bloomington: Harriet N. Kruman.
- Walt. Stephen M. (۱۹۹۸). "International Relations: One World, Many Theories", Foreign Policy, No. ۱۱۰, Special Edition: Frontiers of Knowledge, PP. ۲۹-۳۲+۳۴-۴۶.

